

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz •Kmetovalca• so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 17. V Ljubljani, 15. novembra 1914. Letnik XXXI.

Obseg: Gnojite z dušičnatimi gnojili! — Ogibajmo se napak pri merjenju debelnih premerov z merskimi klupami! — Kaj je treba vedeti o koleri? — Apneni dušik novo umetno gnojilo za jesensko gnojenje travnikov. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Gnojite z dušičnatimi gnojili!

Rudninske hranilne snovi so za rastline silno važne in neobhodno potrebne; zato neprestano priporočamo rabo tistih umetnih gnojil, ki imajo v sebi snovi, katerih ni v hlevskem gnoju. Taka gnojila so fosfatna umetna gnojila (Tomasova žilindra, ktere pa letos ni dobiti, kostna moka, superfosfat itd.), kalijeva in deloma tudi apnena umetna gnojila.

Najvažnejša, najdragocenejša in tudi najdražja rastlinska hranilna snov je pa dušik. Dušik v prvi vrsti naredi zemljo rodovitno in je tisti, ki sestavlja v rastlinah beljakovine, najvažnejši del človeške in živalske hrane.

Da v kmetijstvu tako slabo uspevamo, da imamo na njivah in travnikih veliko prepičle pridelke in da gre z našo živinorejo tako počasi naprej, temu je glavni vzrok

pomanjkanje dušika v zemlji in v hlevu.

Ravnanje s hlevskim gnojem in z gnojnico je pri nas še docela nemarno; pa tudi če bi bilo vsestransko popolno, vendar ne bi pridelali toliko hranilnega dušika, kolikor ga je treba v svrhu dosege zadostnih pridelkov ni dobrega uspevanja naše živine. **Mi moramo pomagati z dokupom dušika v obliki umetnih dušičnatih gnojil.** Taka umetna gnojila so: **čilski soliter, amonijev sulfat in**

apneni dušik.

Vsled vojne je uvoz čilskega solitra zaprt; ž njim nam torej ni računati. Razentega je pa za jesensko gnojenje neraben. Amonijev sulfat je istotako predvsem pripraven za gnojenje spomladi, vrhutega bo pa prihodnjo spomlad bržkone silno drag. V teh razmerah služi posebno dobro apneni dušik, ki ni le najcenejše v domači državi izdelano dušičnato umetno gnojilo, ampak ima tudi veliko prednost, da ga moremo rabiti za gnojenje jeseni, pozimi in v zgodnji spomladi. Opozarjamo na tozadevne spise v letošnjem „Kmetovalcu“, in sicer na spis „**Novo umetno gnojilo za jesensko gnojenje travnikov**“ v 7. številki, ki ga v priložni številki nekoliko predrugačenega ponovimo, „**Apneni dušik — najcenejše dušičnato umetno gnojilo**“ v 9. številki, „**Ogled tvornic apnenega dušika v Dalmaciji**“ v 11., 12., 13., 14. in 15. številki ter na posebno prilogo „**Jesensko gnojenje z dušikom**“, ki je bila pridejana 14. številki letošnjega „Kmetovalca“.

Naše kmetovalce pa prav posebno opozarjamo na **pravočasno, najbolje na takojšnjo naročitev apnenega dušika** za jesen kakor za pozneje, ker je velika nevarnost, da se vsled ogromne porabe tega gnojila, zlasti v Nemčiji, apneni dušik pozneje močno podraži. C. kr. kmetijsko ministrstvo je z naredbo z dne 31. oktobra t. l., šte. 47.517., naši družbi prav posebno naročilo kmetovalce opozoriti na veliko važnost gnojenja z apnenim dušikom in na pravočasno naročitev iz gorj navedenih razlogov.

Opozarjamo na spis „Apneni dušik novo umetno gnojilo za jesensko gnojenje travnikov“ v današnji številki „Kmetovalca“.

Apneni dušik se dobiva na Kranjskem edinole pri naši družbi, in sicer le v celih vrečah po 100 kg, ki stanejo po 24 K.

Ogibajmo se napak pri merjenju debelnih premerov z merskimi klupami!

Posekana drevesna debela, bodisi dolga ali razžagana v hlode, (krlje, štoke), se prodajajo po kubični meri. Izmeriti jih je treba in izračunati njih telesnino v izpoljenih kubičnih metrih. Nekteri računijo še po stari meri v kubičnih čevljih, kar pa pravzaprav ni več opravičeno.

Kubična mera hlodov ali posekanih, ne prav dolgih debel se izračuni iz njih dolžine in iz krožne ploskve na njih sredini.

Dolžino kar naravnost lahko izmerimo z merskim trakom ali navadnim pošetom.

Krožne ploskve na sredi hloda pa naravnost ne moremo izmeriti. Poznati moramo najprej njen premer ali pa njen obod. Obod bi lahko izmerili s platnenim merskim trakom, če ga nimamo, pa z vsako vrvice ali nitjo, ki jo ovijemo okoli ležečega debela na sredi njegove dolžine.

Dolžina vrvice ali niti, ki je bila ovita okrog debela se nato izmeri na pošetu. Iz tako izmerjenega oboda izračunimo krožno ploskev, če obodovo izmerimo z „Ludolfovimi številki“, torej s 3:14, ali zaokroženo s številko 3.

Na ta način določena krožna ploskev pa bo le tedaj prava, če je hlood okrogel; ko bi bil oblastega prereza, bi izračunili s pomočjo oboda preveliko krožno ploskev. Obod vsake druge geometrične oblike je namreč pri enini ploskvi večji, kot krogov. Skušali bomo zatorej krožno ploskev na sredi hlodove dolžine bolj pravilno na drug način določiti, namreč s pomočjo premera, ki ga nam je izmeriti.

Premer bi na prerezu, torej na spodnjem ali zgornjem koncu hloda prav lahko s pošetom izmerili, na sredi hlodove dolžine pa to ne gre. Treba nam je kake priprave, ki nam prenese mero premera na pošet. Tako orodje, ki ga je gotovo že skoraj vsakdo videl ali v rokah imel, nam kaže podoba 79., znano je pod imenom merska klupa, merske klešče ali premerka.

Poglejmo si to orodje nekoliko bližje!

V bistvu obstoje večinoma vse klupe iz merskega ravnila, na kojega enem koncu je nepremično pritrjen pravokotni krak; drugi krak ima navadno tudi pravokotno lego, toda tega lahko premičemo na merskem ravnilu semtertja.

Ob nepremično pritrjenem kraku se začinja razdelba merskega ravnila, kakor je tudi na podobi videti. Mera je vdolana v centimetrih; navadno je na spodnji, nasprotni strani razdelba pridejana v palcih (colah). Seveda se dobe za razne svrhe tudi drugačne merske razdelbe na klupah.

S klupo merimo na ta način, da nalahno stisnemo hlood z obema krakoma, ob premakljivem, k hloodu potisnjenem kraku beremo na merskem ravnilu debelino hloda, to je iskani premer.

Pri merjenju z mersko klupo moramo paziti osobito na sledeče:

1. Klupa se mora nataktni na hlood ali deblo v takem položaju, da sta oba kraka v pravem kotu na premer hloda ali debela. Ko bi držali klupo po strani, navzgor ali navzdol, bi ne dobili natančnega premera tam, kjer ga hočemo imeti izmerjenega.

2. Klupe ne smemo nastaviti na zelo nepravilnem mestu debela, torej ne ob kakih vun strlečih izrastkih ali močnih grčah.

3. Če deblo nima okrogline, temveč je obličasto, je treba meriti premer dvakrat, namreč od ožje in od širše strani, na istem mestu; ta dva premera je sešteti, vsoto pa razpoloviti. Tako se dobi povprečni premer za določitev pravilne ploskve.

4. Oba kraka morata tedaj, ko se nastavitva ob deblo, biti vsopredna in stati pravokotno na merskem ravnilu, sicer ne bi dobili pravega premera. Pri dobrih klupah je ta zahteva vedno izpolnjena.

5. Klupe ne smemo močno stisniti, ko jo nataknejo ob deblo, sicer bi namerili premajhen premer.

6. Klupo je nastaviti tako, da se naslanja tudi mersko ravnilo ob deblo. Če bi deblo stisnili (izmerili) le s koncema obeh krakov, bi dobili prenizko mero.

7. Mero je treba zaokrožiti navzgor ali pa navzdol, če se približuje višji, oziroma nižji merski zarezi na ravnilu. Če mi klupa napoveduje na primer čez 32 in pol centimetra, bom vzel za premer 33 cm, če pa kaže pod 32 in pol cm, bom vzel 32 cm za premer.

8. Če je deblo zelo neenakomerno, na primer hudo grčasto na sredi dolžine, kjer hočemo izmeriti premer, merimo s klupo nad grčo in pod njo; ti dve izmeri seštejemo in vsoto razpolovimo.

9. Hlood in posekana debela merimo brez lubja in skorje. Če jih ni-

mamo obeljenih, odstrani se lub in skorja vsaj na mestih, kjer se nastavi merska

klupa; ko bi tega ne storili, izmerili bi telesnino lesa s skorjo vred.

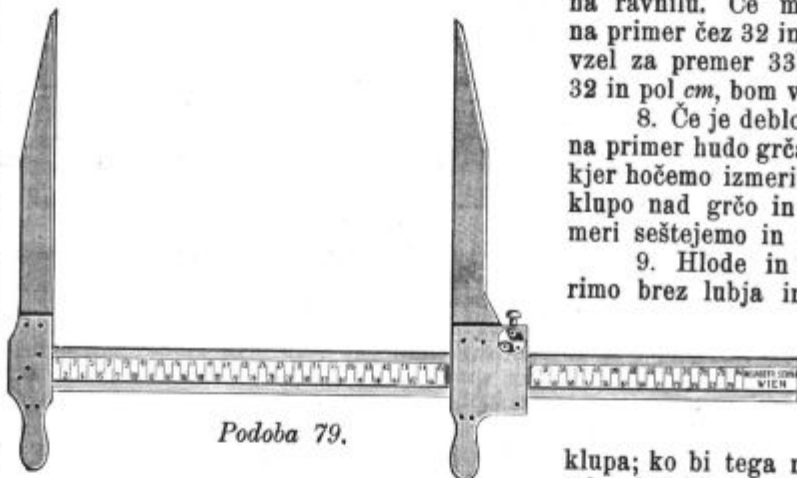
Pravilna mera premerov pa ni odvisna samo od opisanega postopanja pri merjenju, ampak še posebno od tega, s kakšno klupo merimo les. Kakor ni vsako poljsko orodje dobro, če ni pravilno izdelano, tako tudi niso vse klupe za rabo. Imamo klupe različnega izdelka; marsikdo si jo je kar sam napravil.

Dočim vsakdo vé, da se poslužujejo po prodajalnih in večinoma v vsakem kupčijskem podjetju uradno umerjenih ali cimentiranih metrskih mer, utežev in posod, marsikdo ne vé, da ni predpisano, merske klupe uradno umeriti dati.

Iz tega sledi, da se imamo sami prepričati, kako meri klupa, s katero razpolagamo. Treba nam je torej klupo malo pregledati in preizkusiti, preden se za merjenje pripozna. Z nepopolnimi klupami, posebno če so nepravilno izdelane ali pa zelo obrabljene, merimo napačno, večinoma v svojo škodo. Niso redke klupe po vaseh, ki kažejo za pol in več centimetra premalo, posebno tedaj, če se kraki ob koncih količkaj stisnejo ob deblo. Zatorej hočemo razmotrivati, kako morajo biti klupe izdelane.

Dobra klupa mora imeti sledeče dobre lastnosti:

1. Njena kraka morata stati pravokotno na merskem ravnilu vsaj tedaj, ko se deblo objame, sicer bi dobili napačno mero.

Podoba 79.

2. Gibljivi krak ne sme mahadržati, sicer bi bilo merjenje nezanesljivo, poleg tega pa težavno in zamudno.

3. Gibljivi krak se mora izlahka premikovati dati na ravnilu.

4. Kraka ne smeta na špičastem koncu odjenjavati, kar se opazuje posebno pri nekaterih kovinastih klupah, kojih kraki so bolj tenki in ošpičeni. S takimi kraki bi premalo namerili.

5. Klupa naj ne bo pretežka; napravljena mora biti iz takega materiala, ki se prekmalu ne obrabi. Z obrabljenimi klupami se izmerijo manjši premeri, kot so v resnici.

Klupe se navadno izdelujejo iz lesa od divjega sadnega drevja in iz javora; gotovi deli so obloženi navadno z medjo (mesingom), da gibljivi krak rajše teče ob ravnilu. Za merjenje hlodov na splavih na vodi se vzemo večinoma železne klupe, ker se lesene preveč napijejo vlage in ne delujejo redno.

6. Razdelba mere na merskem ravnilu mora biti natančno in razločno vtisnjena.

7. Cena klupe naj bo primerna, ne previsoka.

Med najboljše klupe spada takozvana Friedrich-Oldenbrück-Böhmerlejeva merska klupa. Pri tej klupi gibljivi krak ne stoji pravokotno na merskem ravnilu, ampak nekoliko napošev, zato ga je lažje premikati semtertja. Ko se pa klupa nastavi ob deblo, zadobi gibljivi krak vsled posebnega mehanizma pravokotno lego. Če se ta klupa tako obrabi, da gibljivi krak ne zavzame pri merjenju popolne pravokotne lege, se da vsakčas popraviti z vijakom, ki ga je videti na podobi narisane na tem kraku. Vijak se privije lahko s pomočjo kakega denarnega novca.

Na tej klupi je mera vglobljena na ravnilu in se vsled tega ne more izlahka obrabiti; ima primerne krake z ročaji. Izdelana je iz dobro posušenega javorovega ali hrševnega lesa; gotovi deli so obloženi z medjo.

Preden se rabi klupa, je dobro podrgniti mersko ravnilo na spodnji in zgornji ozki plati z milom (žajfo), da gibljivi krak lepše teče.

Opisana klupa, ki se je vobče obnesla, ima malo večjo ceno kot druge. Stane z 80 cm dolgim merskim ravnilom 12 K; če ima ravnilo zadaj tudi staro mero vtisnjeno, je klupa za 1 K dražja. Dobi se tudi v taki opremi, da se lahko vzame vsaksebi in zloži v podolgovato torbico ter vzame s seboj na potovanje. Taka klupa stane s torbico vred 12 K več.*)

S klupo se torej določi premer debela ali hloda. Iz premera se dožene nato krožna ploskev, in sicer na najenostavnejši način iz nalašč v te svrhe obstoječih tabel. **) Iz tabel posneto število je pomnožiti potem z dolžino hloda; ta zmnožek pomeni kubično mero dotičnega hloda v izpolnjenih metrih. Tudi ta zmnožek se da iz omenjenih tabel posneti. Š.

Kaj je treba vedeti o koleri?

Vojska nam je prinesla poleg drugih nadlog tudi koleru. Te se pa more vsakdo obvarovati, če pozna bolezen samo in vé, kako jo zatirajo. Ministrstvo za no-

*) Ta klupa se dobiva pri dvornem mehaniku: Neuhöfer u. Sohn na Dunaju, Kohlmarkt št. 8, ki zvršuje tudi popravila.

**) Gori omenjene tabele in sploh potrebna navodila za merjenje lesa izda tekom meseca novembra kmetijska družba v posebni knjižici. Naroča se nevezana knjižica po 1 K 50 h, vezana po 2 K s poštnino vred pri c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani.

tranje zadeve je izdalo o tem kratek in pregleden pouk. Ta pouk podajamo tudi čitateljem „Kmetovalca“, ki naj se sami prepričajo, da se ni treba bati razširjenja kolere, če ravnamo v nevarnih časih tako, kakor nam velevata izkušnja in pamet.

Pouk pravi:

1. Kolera je nalezljiva. Nje vzrok je njena kalica, imenovana kolerin bacil, če pride v čreva, kamor more le skozi usta. Kolera se nalezje vsakokrat le od ljudi, ki dajo iz sebe v izmečkih, zlasti pa v odpadkih, kolerine kalice. To so oni, ki so za kolero bolni, večkrat tudi tisti, ki so že ozdraveli. Včasih pa raznašajo kolero celo ljudje, ki so dobili bacile v čreva, pa ostali kljub temu zdravi; take ljudi imenujemo bacilonoše.

2. Kalice kolere so samo v izbljuvanih izmečkih in v odpadkih, nikdar pa ne v izdihanem zraku in v potu. Nevarnost, da se bolezen nalezje od bolnika samega, je pri koleri manjša nego pri marsikteri drugi nalezljivi bolezni. Kdor streže za kolero obolelim, je popolnoma varen, če se ne zamaže z njihovimi odpadki ali izmečki; zato ne jejte, ne pijte in ne kadite v bolniški sobi; kdor se zamaže, naj se pa dobro osnaži in razkuži.

3. Bolezen širijo seveda tudi predmeti, onesnaženi od bolnikovih izmečkov in odpadkov, to je perilo, obleka, posoda in enake stvari, dalje stranišča, onesnažena voda in živila.

Posebno v nevarnosti, da bolezen nalezjejo, so nekaterih vrst delavci kot brodarji, splavarji, delavci v pristaniščih, ki pijejo onesnaženo vodo, in perice, ki brezbrizno ravnaajo z zamazanim pa ne razkuženim perilom.

4. Iz kraja v kraj širi kolero le promet; zrak kolere ne raznaša.

5. Nihče naj ne beži iz svojega kraja iz strahu pred kolero; rajše naj ostane v razmerah, katerim je že privajen.

6. V varstvo samega sebe pred kolero snaži vsakdo zadostno svoje telo, zlasti si umivaj roki, kadar se onečistijo, n. pr. po uporabi stranišča, pa tudi pred jedjo; daj čistiti stanovanje, posebno kuhinjo in stranišče, odstrani muhe in podoben mrčes, rabi nesumljivo vodo za pijačo in umivanje posode, sumljivo pa zavri pred uporabo. Nihče ne jej preveč in ne uživaj pokvarjenih ali težko prebavljivih živil, nezavretega mleka, prevelikih množin sadja, solate in kumar. Slaba stanovanja, nezadostna obleka, neredno življenje, neprimerna hrana, nezmernost v uživanju, zlasti pijačevanje, slabé človeka in delajo koleri pot.

Sredstva in zdravila, ktera pogosto priporočajo zoper kolero, n. pr. žganje in razne kapljice, nimajo nikake vrednosti. Alkoholne pijače ne morejo kolere niti preprečiti niti ozdraviti.

V zadnjem času priporočajo cepljenje zoper kolero; kdaj je cepljenje potrebno in kako naj se kolera zdravi, to vé zdravnik.

7. Kolera se pokaže od pol dneva do pet dni potem, ko jo je človek nalezil. Ta čas se imenuje inkubacijska doba. Po petih dneh se bolezen ne razvije več.

8. Očitna znamenja kolere so pri močno obolelih bljuvanje in huda driska, ki je največkrat brez bolečin; odpadki pa so podobni vodi, v kateri se je kuhal riž. Na vodo bolnika prav nič ne žene, muči ga pa neugasljiva žeja, hud krč v mesu, zlasti v mečah; glas bolnikov je hripav in ubit, bolnik sam pa močno utrujen. Včasih je kolera podobna navadni griži in preide, ne da bi zdravju dosti škodovala. Kdaj je bolezen res kolera, kdaj samo griža, to more zagotovo reči le

bakterijolog, ki natančno preišče bolnikove odpadke in dožene, če so v njih kalice kolere ali če jih ni.

9. Za časa kolere je dobro paziti na boleznijo, ki so koleri podobne. Postava ukazuje, da je treba zdravstveni oblasti, to je županstvu, zdravniku ali pa samemu okrajnemu glavarstvu takoj naznaniti, če kdo zboli ali umre za kolero ali za kolero podobno boleznijo.

10. Ljudi, ki so oboleli za kolero ali pa za kolero podobno boleznijo, je treba ločiti od drugih; najbolje je poslati jih v bolnico.

11. Na človeka, ki pride iz kraja, po koleri okuženega, pazi zdravstvena policija pet dni, ne da bi mu branila hoditi iz kraja v kraj ali da bi ga drugače nadlegovala. Če je pa nevarnost, da bi zatrosil kolero, večja, kot n. pr. pri bacilonoših, potem ga pa sme oblast ločiti od drugih ljudi, da ga laže opazuje in da prepreči širjenje boleznijo.

12. Odpadke, izmečke in vodo bolnikovo je treba dobro razkužiti že pri bolnikovi postelji; vse predmete, ktere je bolnik morebiti onesnažil, kot posteljnino, obleko, posodo za jed in pijačo, pa razkuži sproti ali pa koncem boleznijo.

13. Na javne naprave in javna opravila, ki morejo vplivati na zdravje, moramo v teh časih posebno paziti, zlasti na preskrbovanje z vodo, na odstranjevanje smeti in odpadkov, prav tako na kupčijo z živili, na skupna prenočišča in na podobne stvari. Kjer se to godi, tam se azijska kolera ne more vgnezditi, ker jo je mogoče zatreti, čeprav bi posamič nastopila.

Apneni dušik novo umetno gnojilo za jesensko gnojenje travnikov.

Če naš kmet toži, da ne izhaja, če se vedno bolj pogreza v dolgove in beži v mesto ali k obrti, ali če se celo izseljuje v Ameriko, je veliko vzrokov, ki pa niso odločilni; pglavitni in merodajni vzrok je, da naš kmet manj pridelava kakor izdava, in v tem tiči vsa naša beda.

Kako in kdaj naj kmetovalci svoje izdatke, zlasti nepotrebne, omeje, o tem poučevati je malokdaj naša naloga, to je največkrat njih zasebna zadeva.

Naša naloga je kmetovalce poučevati, kako več in bolje pridelovati.

Mi našo zemljo še davno dovolj ne izkoristimo, zato je pa množina naših pridelkov v primeri z množino pridelkov v deželah, ki so v kmetijstvu daleč pred nami, naravnost sramotno nizka.

Nikar ne govoriti o rodovitnosti zemlje; rodovitnost je vsota rastlinskih hranilnih snovi v zemlji in od kmetovalca je odvisno, da jih z umnim gnojenjem privede dovolj v zemljo. Rodovitnost je napredaj in se torej kupuje.

Od narave najbolj rodovitna zemlja v Evropi je pokrajina „Črne prsti“ v Rusiji, a ker so tamošnji kmetje nazadnjaški, ne pridelajo na ha niti toliko kakor mi.

Nemčija je pred 50 leti morala kmetijske pridelke uvažati, ker jih sama ni dovolj pridelala. Danes pa ima Nemčija trikrat toliko prebivalcev, ima doma najboljši trg za svoje kmetijske pridelke in je v stanu že kmetijske pridelke izvažati. Odkod to? Vse to je učinil velikanski tehniški napredek v kmetijstvu, ki so ga zasnovali resnični veščaki, ne pa kmetijski šušmarji, ki so naše največje coklje, ki le kmeta begajo in vsako

leto najdejo kak nov mazaški recept za rešitev kmetijstva.

V Nemčiji pride na km² več živine kakor v Avstriji, tamkaj znajo hlevski gnoj in gnojnico bolj porabiti kakor pri nas, a navzlic temu porabijo na leto še posebej nad 50.000 vagonov dušičnatih umetnih gnojil. Nemci kupujejo rodovitnost, mi pa čakamo na dobre letine, ki nam jih naj Bog nakloni, ne da bi delali ob potu svojega obraza. Avstrija pridelava na leto 51 milijonov hl mleka, a ne dosti večja Nemčija pa skoraj petkrat toliko, to je 250 milijonov hl.

Največja naša hiba je pomanjkanje dušičnatih hranilnih snovi v zemlji in pri krmi v hlevu.

Neglede na istotako važne druge hranilne snovi moramo poskrbeti v našem kmetijstvu za dovolj dušika. Predvsem moramo s hlevskim gnojem umno ravnati in noben liter gnojnice ne smemo pustiti izgubiti. Kjer pa drugače ne gre in komur je sploh mogoče, ta naj pa dušik dokupuje v obliki umetnih gnojil.

Dušik je najdražja hranilna snov, navzlic temu, da ga je v našem zraku $\frac{1}{6}$, torej na milijardo kg, a žal je dušik v čilskem solitru in v amonijevem sulfatu vendarle zelo drag.

Dušik je takorekoč naš kruh in je najimennitnejša kmetijska potrebščina, zato učenjaki že davno iščejo pot kako izkoristiti velikanske množine dušika, ki so zastoj v zraku na razpolaganje.

Tozadevna dela učenjakov imajo že delni uspeh, kajti s pomočjo elektrike so že izumili iz zraka vzeti dušik in ga spojenega z apnom pretvoriti v umetno gnojilo, ki je izdatno cenejši kakor druga dušičnata umetna gnojila in dočim n. pr. kg dušika v čilskem solitru stane 2 K, stane v apnenem dušiku le 1 K 40 h. Torej velik napredek!

Apneni dušik se more tamkaj s prilom izdelovati, kjer so na razpolaganje velike vodne sile, ki ceno proizvajajo elektriko. V Avstriji so take razmere v Dalmaciji, in tam že delajo apneni dušik za gnojilne namene ter smo v našem listu že popisali te naprave.

O apnenem dušiku, ki se mora seveda na drug način rabiti, kakor čilski soliter ali amonijev sulfat, smo že pisali.

Apneni dušik ima pri nas zato veliko važnost, ker se sme že v jeseni rabiti, je tedaj velike važnosti za gnojenje travnikov v jeseni, kjer še nimajo dovolj gnojnice ali kjer se gnojnica zaradi različnih ovir na travnike sploh ne da razvažati.

Odsedaj naprej ima naša družba apneni dušik v zalogi in tistim, ki iz kterejakoli vzroka niso v stanu z gnojnico gnojiti, priporočamo za jesensko gnojenje travnikov, rovt, pašnikov itd. rabiti na oral 300—400 kg superfosfata, 100 kg kalijeve soli in 75—100 kg apnenega dušika. Vsa ta gnojila se trosijo pozno v jeseni obenem in dajo zemlji vse potrebne rastlinske hranilne snovi: dušik, fosforovo kislino, kali in apno ter je posebno gnojenje z dušikom spomladaj potem nepotrebno. Ker letos ni dobiti Tomasove žindre in se moramo posluževati superfosfata, zato kmetovalce prav posebno opozarjamo, da se apneni dušik nikdar ne sme mešati ali istočasno raztresati s superfosfatom, drugače se tvorijo nove neraztopljive spojine, ki ne učinkujejo. Apneni dušik se pač sme mešati s Tomasovo žindro, kostno moko

in s kalijevo soljo in če se rabi superfosfat, je tega ali pa apneni dušik posebej raztresati, in sicer vsaj teden dni prej ali pozneje.

Kdor nas bo ubogal, mu ne bo žal!

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezima vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pisemu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 152. V svojem sadovnjaku imam veliko nizkih češpljevih in češnjevih dreves, ki prav bujno rasto. Ta drevesa bi rad kolikor mogoče nizka obdržal, kar mislim doseči z močnim obrezovanjem. Sosedje pa trdijo, da češpljeva in češnjeva drevesa ne rodé, če jih obrezujemo. **Kako naj češpljevo in češnjevo drevje obrezujem, da ostane pritlikavo?** (F. K. v Ž.)

Odgovor: Koščičasto sadje rodi le na enoletnem lesu; zato daje nakratko obrezovano drevo le malo sadja in sili v les. Če imate češpljevo in češnjevo drevje cepljeno na navadnih divjakih, potem ne morete obdržati drevja rodovitnega in nizkega. Če hočete, da bo rodovitno, ga smete obrezovati le toliko, da obdrži krova lepo obliko in da odstranite vse nepotrebne veje. Češnja samo tedaj ne rase bujno in ne dela velike krone, če vzamete za podlago turško češnjo, imenovano tudi manalep. Za podlago pritličnemu češnjevemu drevju rabijo trnuljo, češpljevemu pa mirabolano.

Vprašanje 153. Kako naj krmim teleta, da bodo zdrava in dobro rejena? Teletu pokladam rezanico ovse slame, pomešano z lucerno; posebej pa mu dajem še sena, a tele je vendarle močno shujšalo. (I. K. v R.)

Odgovor: Vi re poročate, koliko je tele staro, iz Vašega dopisa pa se da sklepati, da je bilo prezgodaj in naglo odstavljen in da sedaj ne dobiva primerne krme. Tele se ne sme pred 6. tednom odstavit; že med tem časom se mora vaditi na drugo krmo, potem pa le polagoma odstavlja. Pri sami slami, lucerni in senu pa mlado tele sploh ne more izhajati, ker ta krmila nimajo v sebi dovolj neobhodno potrebnih beljakovin in zato morate teletu na vsak način pokladati tudi kako močno krmilo, ki ima v sebi veliko množino beljakovin in rudninskih snovi, zlasti fosforovokislega apna. Prav posebno dobro močno krmilo za mlada odstavljen teleta so lanene tropine.

Vprašanje 154. Kdaj je pravi čas za gnojenje s kostno moko, jeseni ali pomladi? (M. M. v N.)

Odgovor: Kostna moka je fosfatno gnojilo, ki se v zemlji zelo počasi pretvarja v tako obliko, da ga morejo rastline uživati. Če hočete torej, da bo že spomladi delovalo, jo morate razsipati kolikor mogoče zgodaj jeseni. Tudi pozneje raztrošena kostna moka ni zavržena; do veljave pride seveda pozneje. Ker pa z gospodarskega stališča ni pametno gnojiti za poznejši učinek, zato je kostno moko tako zgodaj razsipati, da koristi že spomladi, torej le tisti rastlini, kateri se hoče gnojiti.

Vprašanje 155. Moja krava ima izredno veliko vime in bi jo torej suvanje teleta pri sesanju zelo bolelo, zato hočem tele napajati. Kolikokrat na dan naj tele na-

pajam in po koliko litrov mleka naj dobi? (F. G. v B.)

Odgovor: Če ima krava veliko pa zdravo vime, je nič ne boli, če je tele suje. Sesanje in istočasno suvanje je za vime, to je za mlečno žlezo, celo koristno, ker suvanje mlečno žlezo spodbada, da krepkeje deluje in napravi večje množine mastnejšega mleka. Če umno ravnate, to je, če kravo pravilno in dobro molzete in tele pravilno napajate, se bo pa tele gotovo boljše ravnalo, če ga napajate. Treba pa je točnosti, natančnosti in temeljitosti snage. Tele napajajte iz napajalnika, ki mora biti vedno temeljito osnažen; mleko mora biti nepokvarjeno, sladko mleko, toplo tako kot sveže namoženno. Novorojeno tele prve dni ne prenese naenkrat več kakor 1 liter mleka; to prebavi nekako v dveh urah; zato napajajte tele v tem času po petkrat na dan, to je vsaki dve uri. Pozneje, ko postaja želodec večji, tele naenkrat prenese več mleka; zato ga morete takrat napajati po štirikrat in slednjic tudi le po trikrat na dan. Dokler dobiva tele samo mleko, kar je zanj najboljšo, mu dajte na dan toliko 1 mleka, kolikor kg znaša $\frac{1}{2}$ žive teže teleta.

Vprašanje 156. Kako naj ravnam z odtisnjenimi vinskimi tropinami, da ostanejo nepokvarjene in da morem pozimi kuhati iz njih žganje? (R. B. v S.)

Odgovor: Sveže odtisnjene vinske tropine hranite tako, da se alkohol, ki je v njih in ki se še tvori pozneje iz nepokipenega sladkorja, ne izpreminja v očetno kislino, t. j. da tropine ne scikajo in da alkohol tudi ne izpuhteva. To dosežete, če natlačite tropine natrdó v primerno posodo n. pr. v kad, in sicer tako, da ostane v kadi na vrhu še za peč praznega protora. Na to se dene povrhu tropin časniški papir, kakršnega je povsodi dovolj, kad pa z ilovico do vrha napolnite. Ilovico vzemite toliko vlažno, da se da še gnéti, ter jo stlačite, da zrak ne more do tropin, povrhu pa natrosite drobnega rečnega peska ali sviža, ki zapira razpoke v ilovici, ki nastajajo, ko se suši. V pričetku jo večkrat dobro steptajte, da izginejo nastale razpoke. Tako hranjene tropine ostanejo nepokvarjene do zime, ko jih je lažje žgati, ker imamo za hlajenje dovolj snega, oziroma ledu.

Vprašanje 157. Kako naj osnujemo v naši občini svojo zavarovalnico proti škodi in nezgodam pri živini? (F. S. v D.)

Odgovor: Za osnovanje zavarovalnice proti škodi pri živini je edina pot osnovanje vzajemnega zavarovalnega društva. V to svrhu napravite pravila in jih predložite potem okrajnega glavarstva c. kr. ministrtvu za notranje zadeve, da jih potrdi. Glede pravil je ministrtvo zelo natančno in potrdi le taka, ki vsestransko odgovarjajo zahtevam ministrtva, oziroma zahtevam zavarovalne tehnike. Ministrtvo za notranje zadeve je samo izdalo vzorra pravila za taka vzajemna zavarovalna društva in naša družba jih ima na slovenski jezik prestavljena v zalogi, poleg tega pa tudi vse tiste tiskovine, ki so potrebne za izposlovanje potrjenja. Na zahtevo Vam naša družba zastonj pošlje vse tiskovine, potrebne zato, da dosežete potrjenje.

Vprašanje 158. Dobil sem nekaj semena sladkornate pese za poskušno setev, ki se mi je jako dobro obnesla. Ali morem pridelano sladkornato peso v kako tvornico za sladkor prodati in če ne, ali je sladkornata pesa dobra krma? (F. P. v K.)

Odgovor: Ker nimamo v bližini nobene tvornice za sladkornato peso in se majhnih množin ne izplača daleč pošiljati, zato porabite to peso za krmo. Ta pesa je za krmo prav izborna in celo izdatnejša nego krmska pesa. Sladkornata pesa je pozimi, ko ni več sveže krme, jako zdravo sočno krmilo, ki pospeši prebavljanje in v prebavilih zatire razne škodljivce, kakor nematode in gliste. Prevelikih

množin ni dobro pokladati, manjše pa vedno le skupaj s suho klajo.

Vprašanje 159. Kupil sem dva pujska po 8 tednov stara, in sicer svinjico in pujska. Pujsek pa kar naprej svinjo duza, kakor bi jo sesal in jo s tem silno vznemirja. Odkod prihaja to in kako se temu odpomore? (F. P. v K.)

Odgovor: Medsebojno duzanje med pujski ima isti vzrok, kakor glodanje lesa pri odraslih živalih ali kljuvanje perja pri perutnini. Vzrok temu je pomanjkanje rudninskih hranilnih snovi v krmi. Vaša pujska sta bila bržkone prezgodaj odstavljena, sedaj pa jih krmite s pičo, v kateri primanjkuje rudninskih hranilnih snovi. Priporočamo Vam, da pokladajte pujskom ribje moke, ki ima v sebi zelo veliko lahko prebavljivega fosforovokislega apna.

Vprašanje 160. Pri nas na Gorenjskem se letos v velikih množinah pobirajo smrekovi storži, ki se za seme pošiljajo v celih vagonih izven dežele. Tako ravnanje gotovo ni gospodarsko, kajti naši kmetovalci gozde silno izsekavajo, jih ne pogozdujejo, poleg tega pa še s pobiranjem storžev preprečijo, da bi se gozdi samiodsebe zasejali. Oblasti proti temu škodljivemu ravnanju ničesar ne storé, dasi so jih na to opozorili. Kaj nam je storiti, da tudi na Gorenjskem ne dobimo svojega Krasa? (N. p. v K.)

Odgovor: Letos so smreke jako dobro obrodile in ne le pri nas, ampak tudi v drugih deželah je silno veliko smrekovih storžev. Res je, da so se ti smrekovi storži pri nas jeli nakupavati, a ta kupčija je sedaj popolnoma prenehala, ker so tvrdke, ki dobivajo smrekovo seme iz storžev, svoje ponudbe umaknile in se ne držé storjenih kupnih sklepov, sklicujé se na razne izgovore. Z nabiranjem storžev v veliki meri se res lahko prizadene nekterim gozdom občutna škoda, a sedaj je ta nevarnost izginila. Znano nam je celo, da imajo mnogi kmetovalci nabranih silno veliko storžev, s katerimi nikamor ne morejo. Sicer je pa politična oblast lansko leto zopet objavila razglas, ki ga je že leta 1897. izdala c. kr. deželna vlada. Ta razglas pravi v prvem odstavku: „Ker se je opazilo, da se po gozdih naše dežele pobira seme jelovega drevja (smrekovo, jelkovo, macesnovo, borovo seme) v trgovinske namene brez ozira na prirodno vsemenitev gozdov, deloma pa tudi na neupravičen način, opozarja c. kr. deželna vlada občinstvo na to, da takšen način izkoriščanja gozdov sčasoma škoduje gozdni lesoreji in, če se zvršuje v tujih gozdih brez pritrditve gozdnega lastnika, utemeljuje po § 62. gozdnega zakona z dne 3. decembra 1852. leta, drž. zak. št. 250., prestopok, ki ga je kaznovati po § 60. istega zakona, v kolikor ne nastopijo občni kazenski predpisi; v svojem lastnem gozdu je pa pobiranje omejeno, oziroma prepovedano po določilih § 4. gozdnega zakona, oziroma po § 5. min. ukaza z dne 3. julija 1873. l., dež. zak. št. 39.“ itd. — Gozd bi v prvi vrsti tam trpel škodo, kjer ni mladega naraščaja in bi bilo naletavanje semena zelo koristno po goljavah, posebno če še ni z rušo obraslo, tako da more seme v zemljo. Dandanes se seveda ne zanašamo toliko na naravno pomlajevanje po naletem smrekovem semenu, posebno če ni semenšč kov blizu goljav in morda tudi talne razmere za vsemenitev niso dovolj ugodne, ampak gledamo, da gole prostore v gozdu čimprej posadimo s prikladnimi sadikami, ki jih dobimo v gozdnih drevesnicah. Poleg tega opažamo, da se smrekov narastek pod starim gozdom ne razvija. Vkljub temu pa ne bomo pobrali, oziroma prodali vseh storžev z drevja, ampak jih bomo vendar nekaj pustili za morebitno naravno vsemenitev. Najlaže se snamejo storži od posekanih dreves. Če je na prazinah in v okolici dovolj narastka, nabiranje semena ni popolnoma obsojati.

Kmetijske novice.

Prireditvev kletarskih tečajev. V primeri z drugimi, bolj naprednimi vinorodnimi deželami, je naše kletarstvo še na jako nizki stopnji. Zato je zlasti sedaj, ko moramo vino izvažati, nujno potrebno, da se naši vinogradniki poprimejo boljšega kletarjenja ter da pridelujejo dobro, okusno, čisto in stanovitno vino, ker je drugače nemogoče, uspešno konkurirati s pridelki drugih vinorodnih dežel. Kaj pomaga gospodarju-vinogradniku, če ima še tako lepo grozdje, ako pa ne zna narediti iz njega take pijače, kakršne zahtevajo odjemalci. Pragtako je tudi kletarjem, vinskim trgovcem in gostilničarjem, neobhodno potrebno znanje umnega kletarstva, t. j. pravičnega ravnanja s posodo in z vinom. Kdor tega ne zna, more napraviti iz najbolj žlahtne kapljice neporabno tekočino. C. kr. vinarski nadzornik B. Skalleky pri državni vzorni kleti v Rudolfovem priredi tekom tekče zime več trodnevnih kletarskih tečajev, v katerih se morejo udeleženci poučiti o umnem kletarstvu. Kdor se hoče udeležiti kterega teh tečajev, naj se zglaš taksaj pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Rudolfovem. Ker se more sprejeti le omejeno število udeležencev za vsak tečaj, je najbolje zglašiti se kolikor mogoče kmalu. Vsak bo o svojem sprejetju v tečaj obveščen najmanj teden dni pred pričetkom tečaja s posebnim vabilom.

C. kr. vinarsko nadzorstvo za Kranjsko v Rudolfovem.

Družbene vesti.

* Vsako naročilo se pri sedanjih razmerah zvrši le proti predplačilu ali po povzetju; družba v tem oziru ne more delati izjeme, ker vsi dobavitelji vseskozi enako postopajo. Naročniki in tudi načelniki podružnic, ki naročijo kmetijske potrebščine za svoje podružnice, naj torej družbi denar obenem z naročilom vpošiljajo, ali pa naj privolijo, da se vrednost pošiljate povzame. Vse cene so vselej razvidne iz »Družbenih vestí«. Najceneje izhajajo naročniki, če na podlagi nižje objavljenih cen sami izračunajo, koliko stanejo naročene potrebščine; njih vrednost naj družbi naprej plačajo, kajti v tem slučaju si prihranijo dokajšnjo povzeto provizijo, ki jo železnica sicer zaračuna.

* Žlindre to jesen in tudi pozimi ne bo dobili. To, kar tvornice sedaj izdelujejo, bodo porabile v svoji deželi. V nadomestilo za žlindro nam bosta služila superfosfat in kostna moka. Kalijeve soli in kajnita je še v zalogi in bo kalijevih gnojil sploh zadosti dobili, samo če železniški promet z Nemčijo ne bo prehudo oviran. Čim hitreje nam torej naročniki prijavijo svoja naročila, tem večja je možnost, da kalijeva gnojila še pravočasno prejmejo.

* Umetna gnojila ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat s 14% v vodi raztopne fosforove kisline po K 7— 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih na cele vagone se pošlje to gnojilo franko na vsako železniško postajo. Ker tvornici vreče primanjkujejo, naj naročniki po možnosti pošljejo svoje vreče ali pa naj izjavijo, da so zadovoljni stem, če jim tvornica pošlje gnojilo brez vreč, t. j. prosto naloženo. V tem slučaju dobijo pri vagonu 50 kron popusta za vreče.

Kalijevo sol po K 12-60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Apneni dušik po 24— K 100 kg iz Ljubljane.

Amonijev sulfat po 36—K 100 kg iz Ljubljane.

Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10% v vodi raztopne fosforove kisline, 10% žveplenokislega kalija in 4% amonijevega dušika, oddaja družba po 18 K 100 kg z vrečo vred.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govodi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Lanene tropine, ki so zelo priljubljene ima družba vedno v zalogi. Stanejo K 26— 100 kg v Ljubljani. Družba te tropine posebno priporoča za pokladanje mlečnim kravam in teletom. V njih je 42% beljakovin in tolščobe.

Sezamove in orehove tropine so družbi pošle.

Ribja moka. Odslej bo imela c. kr. kmetijska družba v zalogi ribjo moko, ki je izborno močno krmilo za prasiče, ter stane pri manjših množinah 36 vinarjev kg, v izvernih vrečah po 75 kg pa 35 vinarjev kg z vrečo vred. Majhne platnene vrečice, ki vsebujejo po 5 kg, stanejo 2 kroni z vrečico in voznim listom vred, a brez poštnine.

Klajno apno, 38—42%, precipitirano (ne žgano) blago, oddaja družba v izvernih vrečah, težkih 50 kg po 24 h. V manjših množinah pa po 26 h kg. Za manjše pošiljatve na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošlja.

Živinsko sol priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 7 K 20 h 100 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se zvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje.

Za vinogradnike in vinske trgovce ima družba v zalogi sledeči novi dve kletarski potrebščini: 1. **Bernadotov vinomer** (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 6 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. **Eponit**, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. Kg eponita stane 5 K brez poštnine in zavoja. Množine eponita po 10 *dkg* se pošilja za 60 vinarjev s poštnino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati. Opozarjamo na spisa c. kr. kletarskega nadzornika Fr. Gombača o vinomeru in o eponitu v 6. številki letošnjega „Kmetovalca“.

* **Antiavit** v varstvo setev pšenice, turšičice, graha, graščice, travnih in deteljnih semen itd. pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. stane kg 10 kron. Deset dek v desetih litrih vode raztopljenega antiavita zadostuje za impregniranje 100 kg setve in stane proti predplačilu K 1.20 ter se razpošlja kot vzorec brez vrednosti. Glede vporabe antiavita opozarjamo na spis „Odvračanje škode po vranah“ v „Kmetovalcu“ štev. 2. z dne 15. marca t. l.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Št. 30.981.

R a z g l a s

S pooblaščenjem c. kr. kmetijskega ministrstva se naznanja vinogradnikom, da se bodo oddajali tudi spomladi l. 1915. iz državnih zalog ameriksani ključi (reznice) in korenjaki (bilfe, sajenke), in sicer:

a) manjšim posestnikom po tarifni ceni, to je 6 K za 1000 ključev in 18 K za 1000 korenjakov;

b) večjim, premožnejšim posestnikom, ako bo preostajalo kaj trt, in torej ne bodo vsledtega prikrajšani manjši posestniki, po pridelovalni ceni, to je 16 K za 1000 ključev in 40 K za 1000 korenjakov.

Oddajale se bodo tudi cepljene trte (cepljenke), in sicer:

a) manjšim posestnikom po tarifni ceni 16 K za 100 cepljenk in

b) večjim premožnejšim posestnikom pod okoliščinami, navedenimi za oddajo ključev in korenjakov, po pridelovalni ceni 20 K za 100 cepljenk.

Vsak naročnik mora prevzeti naročene cepljenke, če jih ni mogoče oddati kakemu poznejšemu naročniku. V to svrhu mora naročnik pri naročbi dati 2 K are za vsakih 100 cepljenk; s to aro jamči za prevzetje cepljenk.

Razen navedenih cen morajo prejemniki trt plačati še 10 h zavojnih stroškov za vsakih 100 ključev ali korenjakov in 20 h za vsakih 100 cepljenk, ako odkazanih jim trt ne prevzemo nezavitih na oddajnem prostoru.

Transportne stroške (voznino) morajo v vseh slučajih plačati prejemniki.

Brezplačno se oddajo ključi ali sajenke le **izjemoma**, in sicer v posebnega ozira vrednih slučajih samo **manjšim** posestnikom ali društvom.

Cepljene trte se ne oddajajo brezplačno.

Prosilci za ključe, korenjake ali cepljenke se morajo zglašiti pri občinskem uradu najkasneje do

10. decembra 1914.

ter obenem navesti, koliko in kakšnih trt potrebujejo.

Pozneje dospelje prošnje se bodo vpoštevale le, če ostane kaj zaloge.

Ključi, sajenke in cepljenke se odda zato, da vinogradniki z njimi zasade svoje lastne vinograde, zlasti matičnjake, in jih torej naprej razmnožujejo.

Zaraditega je vsaka kupčija ali vsako drugo ravnanje iz dobičkarije s temi trtami **najostreje prepovedano**. Kdor bi prestopil to prepoved, ta izgubi za vedno pravico, dobivati trte iz državnih trtnic ali pa brezobrestna posojila za nasaditev od trtne uši uničenih vinogradov.

Trte se morajo strankam odkazovati le po razmerju množine, ki je na razpolago.

Nadalje se naznanja, da vinogradniki lahko dobijo tudi manjše množine trt križank (hibrid ali mešank) **brezplačno**, da jih za poskušnjo zasade v zemlji, v kateri riparija slabo uspeva. Večje množine teh trt je treba plačati.

Zglasila za hibride je treba vložiti naravnost pri c. kr. vinarskem nadzorniku Bohuslavu Skalickem v Novem mestu najpозnejše do

20. decembra 1914.

Pri tem je treba natančno navesti zahtevano vrsto (sorto) ali pa, če to ni mogoče, vsaj kakšen je svet, kakšna zemlja in lega dotičnega vinograda, ter vposlati nekoliko zemlje za preskušnjo.

Naposled je vinogradniki opozarjamo na to, da bode brezplačno oddajanje trt odkazoval c. kr. vinarski nadzornik Skalický in da se smejo trte odkazati samo takrat, kadar prosilec dokaže svojo potrebo s tem, da predloži spričevalo župnega in občinskega urada

in da je ta potreba tudi izkazana po lastnih zaznavah c. kr. vi-narskega nadzornika.

Tudi ima omenjeni uradnik pravico, prošnje za oddajo trt, bodisi brezplačno ali po tarifni ceni, zavrniti takrat, kadar prihajajo te prošnje od vinogradnikov, ki so že večkrat prejeli trte iz državnih trtnic, pa še niso poskrbeli za zarejo maternih trt, zlasti ako je zaloga v razmerju z naročili premajhna.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 24. oktobra 1914.

R a z g l a s

o skušnji za kovače iz podkovstva, ki niso obiskovali podkovske šole.

Vsled odloka c. kr. deželne vlade z dne 2. novembra 1914, št. 30.048., se bo vršila skušnja iz podkovstva za kovače, ki niso obiskovali podkovske šole 30. decembra t. l. ob devetih dopoldne v podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani na Poljanski cesti.

Kovači, ki hočejo delati to skušnjo, naj vložijo pri c. kr. vladnem svetniku Ivanu Mundi (veterinarski oddelek deželne vlade) v Ljubljani do

15. decembra 1914

prošnjo za sprejem k skušnji, ki naj ji prilože:

1. učno spričevalo iz kovaštva in
 2. potrdilo o najmanj triletni službi kot kovaški pomočnik.
- (Odredba ministrstva za notranje zadeve z dne 27. avg. 1873.)

C. kr. kmetijska družba kranjska.

R a z g l a s

o prihodnjem tečaju podkovske šole v Ljubljani.

Novi šestmesečni šolski tečaj na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se prične dne 4. januarja 1915, če ne pride kaj vmes, kar bi pričetek tega tečaja onemogočilo.

Poleg podkovstva se učenci podkovske šole uče tudi ogledovanja klavne živine in mesa.

Kdor želi priti v podkovsko šolo, naj vložijo prošnjo za sprejem ter naj ji priloži:

- 1.) krstni list;
- 2.) domovinski list;
- 3.) šolsko spričevalo;
- 4.) učno spričevalo v dokaz, da se je podkovstva izučil pri kakem kovaškem mojstru;
- 5.) npravstveno spričevalo;
- 6.) potrdilo, da je že najmanj dve leti bil za kovaškega pomočnika.

Prošnje za sprejem v podkovsko šolo naj se

do 15. decembra t. l.

pošljejo ravnateljstvu podkovske šole v Ljubljani.

Šola bo trajala do konca junija 1915.

Kdor dobro prestane skušnjo, more po postavi iz l. 1873. dobiti patent podkovskega mojstra; brez skušnje pa ne more nihče postati podkovski mojster.

Pouk v šoli je brezplačen, učenci morajo skrbeti le za hrano ter za potrebne učne knjige. Stanovanje imajo učenci v zavodu.

Doslej so bile za revne učence podkovske šole na razpolago državne in deželne podpore v znesku po 100 K, ker sta pa c. kr. kmetijsko ministrstvo in deželni odbor ustavila zaenkrat vse podpore, se tozadevno ne more nikomur ničesar obljubiti in naj torej

vsak prosilec računa z dejstvom, da se bo moral ob svojih stroških prehranjevati.

Učenci naj se zglase en dan pred šolskim pričetkom v podkovski šoli na Poljanski cesti.

Ker je v slovenskih deželah še vedno premalo v podkovstvu izučenih kovačev, ki bi mogli zdraviti tudi kopitne bolezni, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živine in mesa, naj b' skrbela županstva, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača ter živinskega in mesovnega oglednika.

Frančišek Povše,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

C. kr. veterinarski nadzornik Alojzij Paulin,

od c. kr. dež. vlade imenovan začasni ravnatelj podkovske šole.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Šmartnem pri Litiji dne 29. decembra t. l. ob treh popoldne v „Društvenem domu“.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnštva.
2. Volitev enega odbornika.
3. Razgovor zaradi orodja in drevja.
4. Proračun za l. 1915.
5. Slučajnosti.

Opomnja: Če bi občni zbor ob treh ne bil sklepčen, se vrši ob polštirih drug občni zbor brez ozira na število navzočih članov.

Načelnštvo.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Otovcu pri Črnomlju dne 22. novembra t. l. popoldne ob treh v gostilni pri podpisancu.

S P O R E D :

1. Pregled računov za tekoče leto.
2. Razgovor zaradi naročanja umetnih gnojil.
3. Razgovor zaradi motorja in mlatilnice.
4. Pobiranje udnine za leto 1915.
5. Slučajnosti.

Opomnja: Če bi ob določeni uri ne bilo navzočih zadostno število udov, se bo pol ure pozneje zborovalo ob vsakem številu udov ter bo zbor sklepčen.

Kmetijska podružnica v Otovcu,

dne 5. novembra 1914.

Jakob Vrščaj, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Dobrovi dne 29. novembra t. l. po prvi maši v šoli.

S P O R E D :

1. Volitev novega predsednika.
2. Volitev odbora.
3. Pregled računov.
4. Pobiranje udnine za l. 1915.

Kmetijska podružnica na Dobrovi,

dne 6. novembra 1914.

Val. Košir, načelnik.